

Ilova
yig'ilish bayonnomasiga
Tenge " AJ Kuzatuv Kengashi Bank »
" ____ " _____ 2022-yil № ____ dan

Siyosat
barqaror rivojlanish sohasida
"Tenge Bank" AJB

1-bob. Umumiy qoidalar

1. Tenge Bankning Barqaror Rivojlanish Siyosati (bundan buyon matnda Siyosat deb yuritiladi) O'zbekiston Respublikasi qonunlariga, 2022–2024 yillarga mo'ljallangan Rivojlanish Strategiyasiga (bundan buyon matnda Strategiya deb yuritiladi), siyosat va qoidalarga hamda Tenge Bankning (bundan buyon matnda Bank deb yuritiladi) ichki me'yoriy hujjatlariga muvofiq ishlab chiqilgan.
2. Siyosat ESG (ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv) sohasidagi asosiy global tamoyillar, talablar va qoidalarni hisobga olgan holda ishlab chiqilgan. ESG - bu Bankning ekologik, ijtimoiy va boshqaruv masalalarini hal qilish va barqaror rivojlanishdagi ishtirokini osonlashtiradigan Bank boshqaruv xususiyatlari to'plami: BMT Global shartnomasi tamoyillari va UNEP Moliyaviy tashabbusining (UNEP FI) Mas'uliyatli bank ishi tamoyillari.
3. Ushbu Siyosat Bankning ESG va barqaror rivojlanish faoliyatiga yondashuvlarini tizimlashtiruvchi asosiy hujjatdir.
4. Ushbu Siyosat Halyk Groupning Missiyasi, Qadriyatlari va Rivojlanish Strategiyasini, shuningdek, ESG va barqaror rivojlanish bilan bog'liq turli jihatlarni tartibga soluvchi hujjatlarni hisobga olgan holda ishlab chiqilgan.
5. Ushbu Siyosatning maqsadi Bankning ESG va barqaror rivojlanish faoliyatining asosiy tamoyillari, maqsadlari, yo'nalishlari va vazifalarini belgilash, ushbu faoliyat uchun boshqaruv tizimini tavsiflash va manfaatdor tomonlar bilan ishlash yondashuvlarini tavsiflashdan iborat.
6. Ushbu Siyosat Bankning barcha boshqaruv organlari, tarkibiy bo'linmalari va barcha xodimlari uchun o'z faoliyatini rejalashtirish va amalga oshirishda majburiydir.
7. Ushbu Siyosat Bankning axborot resurslarida mavjud bo'lgan ommaviy hujjatdir.
8. Ushbu Siyosat quyidagilarni belgilaydi:
 - 1) Siyosat doirasi;
 - 2) Bankning ESG va barqaror rivojlanish sohasidagi faoliyatining umumiy tamoyillari;
 - 3) Bankning ESG standartlari va barqaror rivojlanish tamoyillariga muvofiq maqsad va vazifalari.
9. Ushbu Siyosatda quyidagi atamalar va ta'riflar qo'llaniladi:
 - 1) Bank – Tenge Bank AKB;
 - 2) IRR – Bankning ichki qoidalari;
 - 3) Ta'sir – harakat yoki harakatsizlik, faoliyat, loyiha, dastur yoki siyosat natijasida odamlar va mahalliy jamoalarga, atrof-muhitga va iqtisodiyotga ta'sir;
 - 4) BMTning Global shartnomasi – barqaror rivojlanish sohasidagi eng yirik xalqaro tashabbus bo'lib, uning maqsadi biznes hamjamiyati faoliyatiga inson huquqlari, mehnat munosabatlari, atrof-muhitni muhofaza qilish va korruptsiyaga qarshi kurash sohalarida o'nta asosiy tamoyilni joriy etishdir. BMT Global shartnomasi tamoyillarini tijorat va biznes strategiyalariga kiritish va ularning majburiyatlarini omma oldida tasdiqlash mas'uliyatli korporativ amaliyot va yaxshi biznes obro'sining keng tan olingan ko'rsatkichlari, shuningdek, uzoq muddatli biznes barqarorligining muhim elementlari hisoblanadi;
 - 5) Halyk Group – Qozog'iston Respublikasi, Rossiya Federatsiyasi, Qirg'iziston Respublikasi, Gruziya, Tojikiston Respublikasi va O'zbekiston Respublikasida mijozlari – jismoniy va yuridik shaxslarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun talab yuqori bo'lgan moliyaviy va moliyaviy bo'lmagan mahsulotlar va xizmatlarni taqdim etuvchi kompaniyalar guruhi;
 - 6) Manfaatdor tomonlar – qonunchilik, tuzilgan shartnomalar (shartnomalar) yoki bilvosita (bilvosita) asosida Bank faoliyatiga, uning mahsulotlari yoki xizmatlariga va tegishli harakatlariga ta'sir ko'rsatadigan yoki ta'sir qilishi mumkin bo'lgan jismoniy shaxslar, yuridik shaxslar yoki jismoniy yoki yuridik shaxslar guruhlar; manfaatdor tomonlar aktsiyadorlar, xodimlar, mijozlar, yetkazib beruvchilar, davlat idoralari, sho'ba korxonalar, obligatsiya egalari, kreditorlar, investorlar, jamoat tashkilotlari va Bank faoliyat yuritadigan hududlar aholisini o'z ichiga oladi;

- 7) Barqaror rivojlanish – kompaniyaning biznes maqsadlariga erishishni ta'minlaydigan, kompaniya va uning manfaatdor tomonlarining ehtiyojlarini qondirishni ta'minlaydigan, barcha uchun farovonlikni ta'minlaydigan va kelajak avlodlar ehtiyojlarini qondirish uchun zarur bo'lgan inson va tabiiy resurslarni saqlab qolish va rivojlantirishni ta'minlaydigan tashkiliy tamoyillar to'plami;
- 8) BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari – BMTning 2030-yilgi Barqaror rivojlanish kun tartibi doirasida qabul qilingan va qashshoqlikka chek qo'yish, sayyora resurslarini saqlash va barcha uchun farovonlikni ta'minlashga qaratilgan 17 ta maqsad va 169 ta maqsad;
- 9) ESG (Atrof-muhit, ijtimoiy va boshqaruv) – investitsiya qarorlarini qabul qilishda moliyaviy omillar bilan birga ekologik, ijtimoiy va boshqaruv standartlarini hisobga olish;
- 10) ESG xavfi (Atrof-muhit, ijtimoiy va boshqaruv) – ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv xavflari doirasida biznesning barqaror rivojlanishini belgilaydigan xavf turi.

10. Ushbu Siyosatda quyidagi qisqartmalar qo'llaniladi:

- 1) KPilar – Bank yoki uning bo'linmalarining strategik maqsadlarga erishishni samaradorlik va samaradorlik nuqtai nazaridan o'lchaydigan ko'rsatkichlari. KPilardan foydalanish Bankka o'z faoliyatini baholash va strategiyani amalga oshirishni baholashga yordam beradi;
- 2) BMT (Birlashgan Millatlar Tashkiloti) – xalqaro tinchlik va xavfsizlikni saqlash va mustahkamlash, shuningdek, davlatlar o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish uchun yaratilgan xalqaro tashkilot;
- 3) OAV – ommaviy axborot vositalari;
- 4) GRI (Global hisobot berish tashabbusi) – global hisobot berish tashabbusi, barqarorlik haqida hisobot beruvchi tashkilotlar tomonidan ixtiyoriy foydalanish uchun xalqaro hisobot standarti;
- 5) ISO (Xalqaro standartlashtirish tashkiloti) – xalqaro standartlarni ishlab chiqish va nashr etish uchun xalqaro tashkilot;
- 6) Kelishuvsiz yo'l ko'rsatish – virtual tadbirlar uchun format;
- 7) SDGlar (Barqaror rivojlanish maqsadlari) – 2015-yilda BMT Bosh Assambleyasi tomonidan "barcha uchun yaxshiroq va barqaror kelajakka erishish rejasi" sifatida ishlab chiqilgan 17 ta o'zaro bog'liq maqsadlar to'plami;
- 8) UNEP FI (Birlashgan Millatlar Tashkilotining Atrof-muhitni muhofaza qilish dasturining moliyaviy tashabbusi) – Birlashgan Millatlar Tashkilotining Atrof-muhitni muhofaza qilish dasturi bo'lib, u kelajak avlodlar farovonligiga putur yetkazmasdan, millatlar va xalqlarning hayot sifatini yaxshilash imkoniyatlarini yaratish orqali atrof-muhitga g'amxo'rlik qilish bo'yicha yetakchilikni ta'minlaydi va hamkorlikni rag'batlantiradi;
- 9) WBCSD (Barqaror rivojlanish bo'yicha Jahon biznes kengashi). Tashkilot butun dunyo bo'ylab ko'plab kompaniyalarni birlashtiradi va barqaror rivojlanishdagi eng murakkab muammolarga samarali biznes yechimlarini taklif etadi.

2-bob. Maqsad bayonoti

11. Bank uzoq muddatli barqaror biznesni rivojlantirish global ijtimoiy, ekologik va iqtisodiy muammolarni hal qilish va ESG transformatsiyasi orqali mumkin bo'lgan yangi, yanada barqaror iqtisodiy modelga o'tishga bog'liqligini tan oladi.
12. Bank aktsiyadorlar uchun joriy qiymat yaratishdan aktsiyadorlar, xodimlar, mijozlar, kontragentlar, mahalliy jamoalar va hukumat kabi kengroq manfaatdor tomonlar uchun mazmunli uzoq muddatli qiymat yaratishga o'tish zarurligini zamonaviy tushunishni qo'llab-quvvatlaydi.
13. Bank biznesning barcha sohalarida, jarayonlarda, samarali korporativ boshqaruvda, ESG xavflarini boshqarishda va mas'uliyatli moliya amaliyotini rivojlantirishda ilg'or texnologiyalar, ekologik va ijtimoiy jihatlarni integratsiyalash orqali yanada barqaror rivojlanish modellariga o'tishda fintech kompaniyalarining rolini tan oladi.
14. Bank xalqaro va milliy ESG va barqaror rivojlanish maqsadlari, standartlari va tamoyillariga, jumladan, BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari, BMTning Global shartnomasi, UNEPning Mas'uliyatli bank faoliyati uchun FI tamoyillari va boshqa global tashabbuslarga sodiqdir.

15. Bankning ESG va barqaror rivojlanish maqsadlari ESG sohasida tizimli o'zgarishlarni amalga oshirishdan iborat bo'lib, bunda xodimlarimiz, mijozlarimiz, yagona aksiyadorimiz, investorlarimiz, hamkorlarimiz va davlatning manfaatlari, hamkorligi va rivojlanishiga asoslanib, jamiyat uchun samarali va atrof-muhitni muhofaza qiluvchi farovon iqtisodiyotni yaratish maqsad qilingan.

3-bob. Bankning ESG va Barqarorlik Tamoyillari

16. Bank strategiyasi, barqaror rivojlanish standartlari va mas'uliyatli moliyalashtirishning xalqaro tamoyillariga asoslanib, Bank o'zining ESG va barqarorlik faoliyatida yetti tamoyilga amal qiladi:

1) 1-tamoyil. Bank barcha manfaatdor tomonlar uchun uzoq muddatli iqtisodiy qiymat yaratishga ustuvor ahamiyat beradi: Bank moliya biznesning o'sishiga yordam beradigan va biznesni rivojlantirish jamiyat va atrof-muhit farovonligiga hissa qo'shadigan iqtisodiyotni yaratishga ko'maklashadi. Bank o'z samaradorligini oshiradi va yagona aksiyador va davlat oldidagi iqtisodiy majburiyatlarini bajaradi, mijozlarining barqaror rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi va yirik, o'rta, kichik va mikro biznesni rivojlantirishga ko'maklashadi, shu jumladan ularni ta'minot zanjiriga integratsiya qilish orqali. Bank o'zi faoliyat yuritadigan hududlarni rivojlantirishga, ish o'rinlarini yaratishga, infratuzilmani modernizatsiya qilishda ishtirok etishga va ijtimoiy va ekologik muammolarni hal qilishga yordam berishga hissa qo'shadi. Shu maqsadda Bank barcha hududlar, tarmoqlar va aholi guruhlari ishtirokida innovatsion hamkorlik va hamkorlikni qo'llab-quvvatlaydi;

2) 2-tamoyil. Bank o'z faoliyatida inson huquqlariga hurmat, inklyuzivlik, xilma-xillik va barcha uchun adolatli va teng munosabatni ta'minlaydi: Bank o'z faoliyati va ta'minot zanjirida inson huquqlarini hurmat qiladi va himoya qiladi hamda kontragentlarga, mijozlarga va biznes sheriklarga tegishli talablarni qo'yadi. Bank inklyuzivlikni qo'llab-quvvatlaydi, to'siqsiz muhitni rivojlantiradi va zaif guruhlar uchun ijtimoiy ahamiyatga ega moliyaviy va moliyaviy bo'lmagan mahsulotlar va xizmatlardan foydalanish imkoniyatini oshiradi. Bank barcha xodimlarning umumiy qadriyatlar, madaniy xilma-xillik, gender, irqiy va boshqa tenglik asosida salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun teng imkoniyatlarni ta'minlaydi va sharoitlar yaratadi.

3) 3-tamoyil. Bank ekologik jihatdan mas'ul: Bank atrof-muhit va iqlim xavflarini boshqarish amaliyotini takomillashtirish, material, energiya va suvdan foydalanish samaradorligini oshirish choralarini ko'rish hamda chiqindilarni oqilona boshqarish orqali uning iqlimga va atrof-muhitning boshqa tarkibiy qismlariga salbiy ta'sirini oldini oladi, minimallashtiradi yoki qoplaydi. Bank yashil va aylanma iqtisodiyotni rivojlantirishda ishtirok etadi, atrof-muhitga ta'sirni kamaytirish loyihalarini moliyalashtiradi va mavjud eng yaxshi texnologiyalarni joriy etadi;

4) 4-tamoyil. Bank mas'uliyatli moliyalashtirish amaliyotini rivojlantiradi va ESG tavakkalchiliklarini samarali boshqaradi: Bank ijobiy ijtimoiy va ekologik ta'sirga erishishga qaratilgan integratsiyalashgan biznes modelini joriy qilmoqda, shu bilan birga kuchli moliyaviy ko'rsatkichlarni saqlab qolmoqda. Bank ESG transformatsiyasi, mas'uliyatli moliyalashtirishni rivojlantirish va ESG tavakkalchiliklarini kompleks va tizimli boshqarish orqali uzoq muddatli barqarorligi va raqobatbardoshligini oshiradi;

5) 5-tamoyil. Bank o'z ta'siri uchun javobgardir, barcha amaldagi qonun va qoidalarga rioya qiladi va o'z majburiyatlarini bajaradi: Bank O'zbekiston Respublikasi qonunlari, xalqaro huquq va tartibga solish muhitiga qat'iy rioya qilgan holda faoliyat yuritadi;

6) 6-tamoyil. Bank axloqiy biznes amaliyotlariga amal qiladi va eng yaxshi korporativ boshqaruv amaliyotlarini joriy etadi: Bank axloqiy marketing va savdo amaliyotlarini o'z ichiga olgan adolatli, ochiq va halol biznes amaliyotlarini saqlash va tarqatishga sodiqdir. Bank axborot xavfsizligi va mijozlarning shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilish, korrupsiyaga qarshi kurashish va moliyaviy jinoyatlarning oldini olishga ustuvor ahamiyat beradi. Bank ESG omillarini hisobga olgan va eng yaxshi amaliyotlarga asoslangan yagona korporativ boshqaruv standartlarini ishlab chiqadi va amalga oshiradi.

7) 7-tamoyil. Bank axborot ochiqligi va shaffofligini oshiradi: Bank o'zining yillik barqarorlik hisobotida jamiyat, iqtisodiyot va atrof-muhitga ta'siri bo'yicha faoliyati haqida aniq, aniq va ishonchli ma'lumotlarni oshkor qilishga intiladi va xalqaro standartlar asosida ESG va barqarorlik hisobotlarini tayyorlaydi. Bank manfaatdor tomonlar bilan faol hamkorlik qiladi, ularning xohishlariga moslashtirilgan turli formatlarda ma'lumot taqdim etadi.

4-bob. BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari

17. Strategiyaga muvofiq, Bank BMTning quyidagi ustuvor barqaror rivojlanish maqsadlarini belgilab oldi:

2-BRM	Ochlikka chek qo'yish, oziq-ovqat xavfsizligi va ovqatlanishni yaxshilashga erishish hamda qishloq xo'jaligining barqaror rivojlanishini rag'batlantirish
	Bank muhtojlarga ijtimoiy yordam ko'rsatish tadbirlari va xayriya loyihalarida ishtirok etishga hamda qishloq xo'jaligining barqaror rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga intiladi.
3-BRM	Barcha yoshdagilar uchun sog'lom turmush tarzini ta'minlash va farovonlikni oshirish
	Bank O'zbekiston Respublikasida tibbiyotni rivojlantirish bo'yicha davlat loyihalarida (tibbiy markazlar qurish, tibbiy asbob-uskunalar va dori-darmonlarni ishlab chiqarish va ulardan foydalanish imkoniyatini ta'minlash, malakali tibbiy yordamdan foydalanish imkoniyatini ta'minlash) ishtirok etishga intiladi.
4-BRM	Barcha uchun inklyuziv va teng huquqli sifatli ta'limni ta'minlash va umrbod ta'lim olish imkoniyatlarini rivojlantirish
	Ta'lim sohasida, jumladan, kam ta'minlangan oilalar farzandlari va talabalar uchun loyihalar va startaplarni amalga oshirishda har tomonlama qo'llab-quvvatlash. Maktab va bolalar bog'chalari qurilish loyihalarini davlat-xususiy sheriklik (DXSh) orqali moliyalashtirish
5-BRM	Gender tengligiga erishish va barcha ayollar va qizlarning huquq va imkoniyatlarini kengaytirish
	Bank gender tengligini qo'llab-quvvatlaydi va har bir xodim uchun teng imkoniyatlarni ta'minlaydi. Biznesda ayollar vakilligini oshirish uchun ayollar tadbirkorligini rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash bo'yicha loyihalar amalga oshirilmogda.
7-BRM	Barcha uchun arzon, ishonchli, barqaror va zamonaviy energiya manbalaridan universal foydalanishni ta'minlash
	Bank yashil energiya loyihalarini qo'llab-quvvatlash orqali jamiyatning ekologik toza yoqilg'i turlariga o'tishiga yordam beradi.
8-BRM	Barqaror, inklyuziv va barqaror iqtisodiy o'sishni, barcha uchun to'liq va samarali bandlikni hamda munosib ishni targ'ib qilish
	Ish bilan ta'minlaydigan barqaror iqtisodiyotni rivojlantirishga hissa qo'shadigan biznes loyihalarini moliyalashtirish
9-BRM	Barqaror infratuzilmani yaratish, inklyuziv va barqaror sanoatlashtirish va innovatsiyalarni rivojlantirish
	Bank qulay va innovatsion infratuzilmani ta'minlashga qaratilgan qurilish va modernizatsiya loyihalarini moliyalashtirishda ishtirok etishga intiladi.
10-BRM	Mamlakatlar ichida va mamlakatlar o'rtasidagi tengsizlikni kamaytirish
	Gender tengligi bilan bir qatorda, Bank inklyuzivlikni faol qo'llab-quvvatlaydi, zaif guruhlar va chekka jamoalarning uning mahsulotlari va xizmatlaridan foydalanishini ta'minlaydi .
11-BRM	Shaharlar va jamoalarni inklyuziv, xavfsiz, bardoshli va barqaror ta'minlash
	Bank jamiyatning ekologik toza yoqilg'i, ko'kalamzorlashtirish va park hududlarini rivojlantirishga o'tishini osonlashtiradi, shuningdek , zamonaviy uskunalar yordamida aholi xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan loyihalarda ishtirok etadi .
12-BRM	Barqaror iste'mol va ishlab chiqarish modellariga o'tishni ta'minlash

	Bank mas'uliyatli resurslarni iste'mol qilish va ishlab chiqarish sohasidagi tashabbuslar va loyihalarni qo'llab-quvvatlaydi, xodimlar orasida xabardorlikni oshiradi.
13-BRM	Iqlim o'zgarishi va uning oqibatlariga qarshi kurashish bo'yicha shoshilinch choralar ko'rish Bank atrof-muhitga salbiy ta'sir ko'rsatishning oldini olish va ehtiyot choralari tamoyillariga amal qiladi, ekologik toza texnologiyalarni ishlab chiqish va tarqatishni rag'batlantiradi.

5-bob. Bankning Barqaror Rivojlanish Yo'nalishlari

19. Bankning asosiy barqaror rivojlanish yo'nalishlari iqtisodiyot, jamiyat, atrof-muhit va korporativ barqarorlik o'rtasidagi muvozanatni, shuningdek, Bankning strategik maqsadlari va yagona aktsiyadorning tasavvurini hisobga olgan holda shakllantirilgan. Bankning asosiy barqaror rivojlanish yo'nalishlari quyida keltirilgan:

1) Mas'uliyatli moliyalashtirish:

- ❖ Bank qarz oluvchilarining ESG xavflarini aniqlash, ustuvorlik berish va boshqarish tizimini ishlab chiqish va amalga oshirish;
- ❖ Mas'uliyatli moliyalashtirish tamoyillarini bosqichma-bosqich joriy etish va ESG mezonlarini loyihalarni moliyalashtirish bo'yicha qaror qabul qilish jarayonlariga kiritish;
- ❖ ESG xavflarini boshqarish jarayonlarini Bankning umumiy xavflarni boshqarish tizimiga integratsiya qilish;
- ❖ Mijozlarni barqaror rivojlanish va mas'uliyatli moliyalashtirish tamoyillari bo'yicha o'qitish;
- ❖ Barqaror iqtisodiyotga o'tishni tezlashtirishga, moliyaviy xizmatlardan foydalanishni kengaytirishga va axloqiy marketing va savdoga sodiqlikni kuchaytirishga yordam beradigan mahsulotlar va xizmatlarni ishlab chiqish;
- ❖ 2) Atrof-muhitga ta'sir:
- ❖ Bankning atrof-muhitga ta'sirini o'lchash va monitoring qilish, shuningdek, resurslar va energiya samaradorligini oshirish choralari ko'rish;
- ❖ Bank faoliyati davomida atrof-muhitga salbiy ta'sirlarning oldini olish va kamaytirish, shu jumladan atrof-muhit xavflarini boshqarish;
- ❖ Qarz oluvchilarning sohasiga qarab ekologik jihatlarni hisobga olish;
- ❖ Mamlakat bo'ylab muhim ekologik tashabbuslar va loyihalarni qo'llab-quvvatlash;

3) Jamiyat:

- ❖ Ta'lim, sport va madaniyat kabi turli sohalardagi loyihalar orqali jamiyat va manfaatdor tomonlar uchun qiymat yaratish;
- ❖ Ayollar va yoshlar tadbirkorligini, shuningdek, nogironligi bo'lgan tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash;
- ❖ Kichik, o'rta va mikro biznesni qo'llab-quvvatlash, tadbirkorlikni rivojlantirish va bandlikni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan dasturlarda ishtirok etish;
- ❖ Bankning moliyaviy va investitsiya xizmatlari orqali O'zbekiston aholisining farovonligini oshirish;
- ❖ Zaif guruhlarini qo'llab-quvvatlash va ularga xizmat ko'rsatish;

4) Manfaatdor tomonlar:

- ❖ O'zbekiston Respublikasida va chet elda turli manfaatdor tomonlar bilan munosabatlarni saqlab qolish va ular bilan ishlash;
- ❖ Moliyaviy savodxonlikni oshirishda faol rol o'ynash;
- ❖ Bankning asosiy manfaatdor tomonlar uchun muhim bo'lgan masalalar bo'yicha shaffof hisobot berishi;
- ❖ ESG ma'lumotlarini oshkor qilishga yondashuvlarni takomillashtirish;
- ❖ Shaxslarga shaxsiy ma'lumotlarga kirish, ularni tuzatish va o'chirish huquqini berish, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish;

5) Xodimlar:

- ❖ Inson huquqlari va mehnat munosabatlariga yondashuvlarni doimiy ravishda takomillashtirish;

- ❖ Xodimlarning malakasini oshirish va talab yuqori bo'lgan ko'nikmalarga o'qitish;
- ❖ Xodimlarning qoniqishini monitoring qilish va xodimlarning qoniqishini kuzatish uchun muntazam so'rovlar o'tkazish orqali adolatli ish haqini (moliyaviy va moliyaviy bo'lmagan) ta'minlash;
- ❖ Vakolatli xodimlarni iste'molchilarning moliyaviy himoyasi bo'yicha o'qitish;
- ❖ Gender, irqiy, etnik va boshqa tengliklarga, shu jumladan ish haqi to'lashda teng imkoniyatlar va ularga rioya qilishni ta'minlash;
- ❖ Biznesning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda moslashuvchan ish formatlaridan foydalanish imkoniyati;
- ❖ Barcha darajalarda xodimlarni jalb qilish;
- ❖ Xodimlar uchun ESG xavflari va protseduralari bo'yicha treninglar o'tkazish;
- ❖ Xodimlarni axloqiy standartlar bo'yicha o'qitish;
- ❖ Xodimlarni axborot xavfsizligiga rioya qilish standartlari bo'yicha o'qitish;
- ❖ Xodimlarni, shuningdek, xizmat ko'rsatish shartnomalari bo'yicha jalb qilingan uchinchi shaxslarni tijorat va bank sirlari va boshqa maxfiy ma'lumotlarni himoya qilishni tartibga soluvchi ichki qoidalar talablari bilan majburiy tanishtirish;
- ❖ Qo'shma o'quv dasturlarini ishlab chiqish yoki amalga oshirish uchun ta'lim muassasalari bilan hamkorlik qilish;
- ❖ Bankning ishonch telefoniga qo'ng'iroq qilgan xodimlar uchun huquqiy himoyani ta'minlash;
- ❖ Bank xodimlarining ish faoliyati davomida baxtsiz hodisalar, kasb kasalliklari va favqulodda vaziyatlarning oldini olish uchun sog'lom va xavfsiz mehnat sharoitlarini ta'minlash;

6) Korporativ barqarorlikni boshqarish:

- ❖ Bankning uzoq muddatli barqaror rivojlanish uchun iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy maqsadlarini muvofiqlashtirishni ta'minlash uchun ESG tamoyillarini Bankning korporativ boshqaruv tizimiga integratsiya qilish, jumladan, aksiyadorlar va investorlar uchun uzoq muddatli qiymatni oshirish;
- ❖ Xodimlarning Bankning axloqiy standartlariga rioya qilishini ta'minlash, shuningdek, Bankning ichki audit guruhi tomonidan xavfga asoslangan holda o'tkaziladigan davriy auditlarni o'tkazish.

6-bob. Manfaatdor tomonlar bilan aloqa

20. Manfaatdor tomonlar bilan aloqa Bankning ushbu Siyosatni amalga oshirishining ajralmas qismidir. Bank barqaror rivojlanish maqsadlariga sherikliksiz erishish mumkin emas deb hisoblaydi. Bankning ESG va barqaror rivojlanish faoliyati barcha manfaatdor tomonlarning manfaatlarini hisobga olish va uzoq muddatli qiymat yaratishga qaratilgan. Shu maqsadda Bank barcha manfaatdor tomonlar bilan ochiq muloqotni olib boradi va manfaatdor tomonlar vakillari uchun eng qulay aloqa vositalari va aloqa kanallarini belgilaydi.

21. Manfaatdor tomonlar bilan o'zaro aloqada Bank quyidagi yondashuvlarga amal qiladi:

- 1) Xavflarni minimallashtirish: manfaatdor tomonlar uchun biznes yuritishning salbiy oqibatlarini kamaytirish;
- 2) Foydani maksimal darajada oshirish: Bankning yagona aktsiyadori uchun foyda keltiradigan va shuningdek, Bank mijozlarining ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shadigan loyihalarga investitsiya qilish;
- 3) Tizimlilik va integratsiya: korporativ ijtimoiy mas'uliyat va barqaror rivojlanish masalalarini boshqarishda samaradorlik va yagona yondashuvni ta'minlash;
- 4) Har tomonlama: Bank manfaatdor tomonlar bilan barqaror rivojlanishning uchta sohasi: iqtisodiyot, ekologiya va ijtimoiy siyosat bo'yicha hamkorlik qiladi;
- 5) Ijtimoiy ta'sir: Ham muayyan ijtimoiy guruhlariga, ham butun jamiyatga e'tibor qaratish;
- 6) Ochiqlik va tezkorlik: Manfaatdor tomonlarga tegishli, ishonchli va mazmunli ma'lumotlarni taqdim etish, shuningdek, manfaatdor tomonlarning tanqidlari va izohlariga o'z vaqtida va tezkor javob berish orqali Bank faoliyatining shaffofligini ta'minlash;
- 7) Hisobdorlik: Manfaatdor tomonlar va jamiyat oldidagi majburiyatlari uchun javobgarlik.

22. Mavjud yondashuvlar va amaliyotlarga asoslanib, Bank Bank uchun muhim bo'lgan va Bank ta'sir ko'rsatadigan 11 ta manfaatdor tomonlar guruhini aniqlaydi:

- 1) Yagona aksiyador. Bank aksiyadorlik jamiyatidir. Yagona aksiyadorning ta'siri O'zbekiston Respublikasi va Qozog'iston Respublikasining amaldagi qonunchiligi (chunki Bankning yagona aksiyadori Qozog'iston Respublikasida ro'yxatdan o'tgan yuridik shaxs - Qozog'iston Xalq banki AJ) va amaldagi korporativ boshqaruv amaliyotlari bilan belgilanadi. Yagona aksiyador bilan yaqindan hamkorlik qilish, ularning huquqlari va qonuniy manfaatlarini hurmat qilish va himoya qilish Bankning bozor kapitallashuvini oshirishning muhim shartidir. Bankning yagona aksiyador bilan o'zaro aloqalar tizimi axborot shaffofligini eng yaxshi xalqaro amaliyotlarga muvofiq saqlash, mavjud aloqa kanallarini kengaytirish va investitsiya jozibadorligini oshirish uchun mo'ljallangan;
- 2) Mansabdor shaxslar - Bank Kuzatuv kengashi va Boshqaruv kengashining saylangan a'zolari. Bank Kuzatuv kengashi Bankning kollegial boshqaruv organi bo'lib, O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunlari va Bank Ustavida belgilangan masalalar bundan mustasno, uning faoliyatini umumiy boshqarishni amalga oshiradi. Bank Boshqaruvi, Bankning ijro etuvchi organi sifatida, Bankning strategiyasi va boshqaruv tizimiga muvofiq Bankning operatsion boshqaruvini amalga oshiradi.
- 3) Mijozlar. Korporativ va chakana mijozlar Bankning moliyaviy va moliyaviy bo'lmagan mahsulotlari va xizmatlarining iste'molchilari hisoblanadi. Bank turli yoshdagi va qiziqishdagi vakillardan iborat katta chakana mijozlar bazasiga xizmat ko'rsatadi. Bank hatto eng chekka hududlarda ham o'z mavqeini saqlab qolishga intiladi. Bank mamlakatning iqtisodiy barqarorligi va rivojlanishidagi rolini amalga oshirishga intilayotgan ko'plab korxona va tashkilotlar uchun bank vazifasini bajaradi. Bundan tashqari, Bank yirik, o'rta, kichik va mikro biznesni rivojlantirishga ko'maklashadi.
- 4) Xodimlar. Xodimlarga g'amxo'rlik qilish Bankning asosiy maqsadi hisoblanadi, chunki xodimlar Bankning asosiy aktivini tashkil qiladi, mijozlar bilan bevosita muloqot qiladi va Bankning obro'sini shakllantiradi. Bundan tashqari, Bank xodimlari strategik maqsad va vazifalarni amalga oshirishni ta'minlaydi.
- 5) Kontragentlar. Kontragentlar Bankning ta'minot zanjirini ifodalaydi, bu orqali Bankning tashkilot sifatida bilvosita ta'siri amalga oshiriladi;
- 6) O'zbekiston Respublikasi hukumati va tartibga solish organlari. Bank davlat loyihalari va dasturlarini amalga oshirishda ishtirok etish va sherik bo'lishga intiladigan yirik soliq to'lovchi hisoblanadi. Moliyaviy va moliyaviy bo'lmagan mahsulot va xizmatlar bozorlaridagi faoliyatni, shu jumladan Bankning tartibga solish talablariga rioya qilishini nazorat qiluvchi tartibga solish organlari Bank faoliyati uchun asos yaratadi, unga Bank qat'iy rioya qiladi;
- 7) Mahalliy jamoalar va notijorat tashkilotlar. Bankning keng filial tarmog'i va mahsulot va xizmatlarni tarqatish O'zbekiston Respublikasining barcha mintaqalarini qamrab oladi. Bank mahalliy aholi bilan faol hamkorlik qiladi;
- 8) Ommaviy axborot vositalari. Ommaviy axborot vositalari Bank faoliyatini ommaviy axborot vositalari makonida aks ettirishga, manfaatdor tomonlar bilan samarali muloqotni osonlashtirishga va ESG va barqaror rivojlanish dasturlari va loyihalarini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni tarqatishga yordam beradi;
- 9) Moliya bozori ishtirokchilari. Moliyaviy institut sifatida Bank moliyaviy bozor ishtirokchilari - boshqa moliya sanoati kompaniyalari, birjalar, sug'urta kompaniyalari, vositachilar (maslahatchilar, brokerlar, maslahatchilar) va moliyaviy va ESG tahlilchilari bilan chambarchas bog'liq. Ushbu hamkorlik mas'uliyatli moliya amaliyotini rivojlantirish va barqaror rivojlanishni rag'batlantirish uchun moliya institutlarining salohiyatini samarali amalga oshirish imkonini beradi.
- 10) ESG va barqaror rivojlanish sohasidagi xalqaro tashkilotlar. ESG va barqaror rivojlanish sohasidagi xalqaro tashkilotlar va tashabbuslar, jumladan, ularning O'zbekistondagi vakolatxonalari, joriy kun tartibiga ta'sir qiladi va Bankning ushbu sohada rivojlanishining hamkorlari va harakatlantiruvchi kuchlari sifatida ishlaydi.
- 11) Professional hamjamiyat. Bank o'z dasturlari va loyihalarini ishlab chiqish va amalga oshirishda ESG va mas'uliyatli moliya sohasidagi, shuningdek, aniqroq tematik sohalardagi mutaxassislarni jalb qiladi. Ularning fikrlari hisobga olinadi va Bankning umumiy ESG va barqaror rivojlanish kun tartibiga kiritiladi.

23. Bankning asosiy manfaatdor tomonlari bilan o'zaro aloqalar quyidagi kanallar orqali amalga oshiriladi:

Asosiy manfaatdor tomonlar	O'zaro ta'sir usullari/kanallari
Yagona aktsiyador	Qozog'iston Xalq banki AJ direktorlar kengashining yig'ilishi

	Yagona aksiyador tomonidan qaror qabul qilish uchun materiallarni taqdim etish
	Elektron pochta va/yoki telefon orqali axborot xabarlar va yozma so'rovlar
	Xatlar
	Yillik va oraliq moliyaviy hisobotlar
	Yillik hisobotlar va barqarorlik hisobotlari
	Moliyaviy hisobotlar depozitariysining internet-resurslaridagi nashrlar
	Matbuot xabarlar
	Korporativ veb-sayt
Rasmiylar	Bank Kuzatuv Kengashi/Boshqaruv Kengashi yig'ilishi
	Bank Kuzatuv Kengashi/Boshqaruv Kengashi tomonidan qaror qabul qilish uchun materiallarni taqdim etish
	Elektron pochta va/yoki telefon orqali axborot xabarlar va yozma so'rovlar
	Rasmiy yozishmalar
	Boshqaruv va moliyaviy hisobot
	Matbuot xabarlar
	Korporativ veb-sayt
Mijozlar	Aloqa markazi
	Internet-banking, shuningdek, Bankning mobil ilovasi
	Korporativ veb-sayt
	Reklama kampaniyalari
	Ijtimoiy media
	Matbuot xabarlar
	Yillik hisobotlar va barqarorlik hisobotlari
	Mijozlarning xizmat sifatidan qoniqishini baholash
	Bo'limlar
	SMS bildirishnomalar
Ishchilar	Xodimlarning qoniqish darajasi va bo'limlardagi ijtimoiy-psixologik muhitni o'rganish
	Korporativ pochta
	Ishonch telefoni (ishonch telefoni)
	Yillik hisobotlar va barqarorlik hisobotlari
	Ichki aloqa va e'lonlar
	Ta'lim
	Ko'ngillilik va ko'ngillilik faoliyati
	Korporativ tadbirlar

Bankning boshqa manfaatdor tomonlari bilan o'zaro aloqalar Bankning tashqi va ichki korporativ aloqa kanallari orqali amalga oshiriladi.

7-bob. ESG va Barqarorlikni Boshqarish

24. ESG va barqarorlikni Boshqarish tizimi strategik va operatsion rejalashtirish jarayonlarini, maqsadlar va KPilar tizimini, jumladan, boshqaruv, monitoring, ish faoliyatini baholash, sozlash va hisobot berish uchun KPilarni o'z ichiga oladi. ESG va barqarorlikni boshqarish tizimining muvaffaqiyatli ishlashi uchun uchta asosiy yondashuv bo'yicha doimiy sa'y-harakatlar talab etiladi:

1) Manfaatdor tomonlarning doimiy ishtiroki:

Bank ijtimoiy ahamiyatga ega maqsadlarni hisobga olish va qaror qabul qilish sifatini oshirish uchun ESG va barqarorlik faoliyatini rejalashtirish va boshqarishda keng doiradagi manfaatdor tomonlarning, jumladan, zaif guruhlarining manfaatlarini hisobga oladi. Ushbu hamkorlik manfaatdor tomonlar vakillari uchun qulay tarzda ochiq muloqot orqali va qo'shma loyihalarda ishtirok etish orqali amalga oshiriladi;

2) Aloqa yordamini ko'rsatish va axborot kampaniyalarini o'tkazish:

Axborot shaffofligi tamoyiliga amal qilgan holda, Bank barcha maqsadli auditoriyalarni muntazam ravishda o'z rejalari va faoliyati haqida xabardor qiladi, ommaviy axborot vositalari bilan faol aloqada bo'ladi, kommunikatsiya kampaniyalarini o'tkazadi va ESG va barqaror rivojlanish sohasidagi yutuqlar haqida hisobot beradi;

3) ESG va barqaror rivojlanish sohasida ta'lim va xabardorlikni oshirish dasturlarini o'tkazish:

Bank o'z xodimlari, shuningdek, mijozlar va hamkorlar orasida ESG va barqaror rivojlanish masalalari bo'yicha xabardorlikni oshirish, bilim olish va malakalarni rivojlantirishni rag'batlantiradi. Ta'lim va xabardorlikni oshirish dasturlari orqali Bank nafaqat umumiy xabardorlikni oshirishni, balki turli darajalarda ESG transformatsiyasi uchun zarur bo'lgan ixtisoslashgan ko'nikma va malakalarni egallash imkoniyatlarini ham yaratishni rejalashtirmoqda.

25. Ushbu Siyosatni amalga oshirish uchun Bank barcha biznes jarayonlariga tamoyillarning integratsiyalashuvini ta'minlaydigan va Bankning vakolatli organlari tomonidan Siyosat qoidalarining bajarilishini monitoring qilishni o'z ichiga olgan ESG va Barqaror rivojlanish bo'yicha harakatlar rejasini ishlab chiqadi va har yili yangilaydi. Harakatlar rejasida Siyosatda aks ettirilgan ESG va barqarorlik maqsadlariga erishishga qaratilgan aniq maqsadlar, dasturlar, loyihalar va tashabbuslar mavjud. ESG va barqarorlik sohasidagi harakatlar rejasini amalga oshirishdagi yutuqlar muntazam ravishda baholanadi, KPI tizimiga kiritiladi va Bankning Barqarorlik hisobotida aks ettiriladi.

26. Bankning ESG va barqaror rivojlanishni boshqarish tizimining maqsadi:

1) Bank va Halyk Group kompaniyalarining barqaror rivojlanishini ta'minlash, ya'ni salbiy ta'sirlarni minimallashtirishga, ESG xavflarini samarali boshqarishga va jamiyat va atrof-muhit bilan o'zaro aloqada o'sish imkoniyatlari va yangi imkoniyatlarni aniqlashga qaratilgan ekologik, ijtimoiy, boshqaruv va iqtisodiy parametrlarni hisobga olgan holda muvozanatli uzoq muddatli rivojlanish;

2) qonunchilik va xalqaro shartnomalar va hujjatlarda mustahkamlangan qonuniy talablar va ixtiyoriy majburiyatlarni o'z ichiga olgan tartibga solish talablari va majburiyatlariga rioya qilish;

3) ushbu Siyosatni amalga oshirish orqali barcha manfaatdor tomonlar guruhlar uchun maksimal qiymat yaratish uchun Bankning salohiyatini rivojlantirish;

4) barcha darajalarda barqaror rivojlanish uchun manfaatdor tomonlar bilan munosabatlarni mustahkamlash va hamkorlikni rivojlantirish.

27. Bankning ESG va barqaror rivojlanishni boshqarish tizimi mexanizmlari quyidagilardan iborat:

1) strategik va operatsion rejalashtirish: ushbu Siyosatni va uni amalga oshirishga qaratilgan Harakatlar rejasini ishlab chiqish va amalga oshirish, shu jumladan ESG tashabbuslarini baholash va tanlash metodologiyasini ishlab chiqish va takomillashtirish;

2) faoliyat sohalari va maqsadlari bo'yicha maqsadlar va ularga erishish muddatlarini belgilash;

3) Siyosat va Harakatlar rejasini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan ichki qoidalar va protseduralarni ishlab chiqish;

4) ushbu maqsadlarga erishish uchun zarur bo'lgan resurslarni aniqlash;

5) Bankning mustaqil tarkibiy bo'linmalari va savdo nuqtalarida ESG va barqaror rivojlanish faoliyati uchun rollarni belgilash va mas'uliyatlarni taqsimlash. Tashkiliy tuzilmaga zarur o'zgarishlarni kiritish;

6) Harakatlar rejasini amalga oshirish va maqsadli ko'rsatkichlarga erishishni monitoring qilish, nazorat qilish va baholash;

7) tasdiqlangan standartlar va talablarga muvofiq barcha darajalarda hisobotlar tayyorlash;

8) ESG kun tartibi bo'yicha muntazam aloqa va targ'ibotni tashkil etish;

9) manfaatdor tomonlar bilan muntazam o'zaro aloqani tashkil etish;

10) manfaatdor tomonlar uchun ta'lim dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish;

11) to'plangan tajriba va o'zgaruvchan sharoitlar asosida operatsion samaradorlikni oshirish uchun tuzatishlar va takomillashtirishlar kiritish;

12) Bank Kuzatuv kengashi va ijro etuvchi organi a'zolarining, shuningdek, mustaqil tarkibiy bo'linmalar rahbarlarining ESG va barqaror rivojlanish masalalari, jumladan, iqlimni boshqarish bo'yicha bilimlari, kompetensiyalari va amaliy ko'nikmalarini kengaytirish.

28. Bank faoliyatning barcha sohasini qamrab oluvchi samarali korporativ boshqaruv tizimini yaratishga intiladi. Eng yaxshi amaliyotlar va xalqaro standartlarga muvofiq, ESG va barqarorlikni boshqarish funksiyalari korporativ

boshqaruv arxitekturasiga integratsiyalashgan. Bank ko'p bosqichli ESG va barqarorlikni boshqarish tuzilmasini ishlab chiqishga intiladi:

- 1) Kuzatuv kengashi Bank strategiyasiga barqarorlik omillarini integratsiya qilish yondashuvlarini belgilaydi, Kuzatuv kengashi ishida tegishli protseduralar va amaliyotlarni birlashtiradi va amalga oshirishga ko'maklashadi, Kuzatuv kengashi qoshida tashkil etilgan qo'mitalarning tegishli funktsional sohalarida barqaror rivojlanish masalalari bo'yicha majburiyatlarini belgilaydi va Bankning tematik asosiy ko'rsatkichlarini aniqlash va monitoring qilish mexanizmlarini belgilaydi. Bankning ichki qoidalariga muvofiq, Kuzatuv kengashi ushbu Siyosatni o'z ichiga olgan yuqori darajadagi hujjatlarni (tasdiqlash Bankning yagona aktsiyadorining vakolatiga kiradigan ichki tartibga solish hujjatlari bundan mustasno) tasdiqlash uchun javobgardir. Bank Kuzatuv kengashi Rivojlanish strategiyasining amalga oshirilishini, shu jumladan ESG kun tartibini amalga oshirish bilan bog'liq masalalarni nazorat qiladi;
- 2) Bank Boshqaruvi ESG va Barqaror Rivojlanish Harakatlar Rejasini ishlab chiqadi va tasdiqlaydi, shuningdek, uning Bank biznes bo'linmalari tomonidan amalga oshirilishini nazorat qiladi;
- 3) Bankning ESG tashabbuslarini amalga oshirish uchun mas'ul bo'lgan mustaqil biznes bo'linmasi ESG va barqaror rivojlanishni boshqarishga tizimli yondashuvni amalga oshiradigan, korporativ standartlar asosida harakatlar rejasini amalga oshirishni boshqaradigan, ESG sohasidagi boshqa biznes bo'linmalariga ekspert yordamini ko'rsatadigan va ushbu sohada monitoring va hisobot berish uchun mas'ul bo'lgan asosiy muvofiqlashtiruvchi bo'linma hisoblanadi;
- 4) Xatarlarni boshqarish xizmati ESG xavflarini boshqarish jarayonini muvofiqlashtiradi, ushbu Siyosat doirasida ESG xavflarini aniqlash va baholash bo'yicha takliflarni ishlab chiqadi va taqdim etadi;
- 5) ESG kun tartibida ishtirok etadigan mustaqil biznes bo'linmalari - Bankning biznes sohalarini uchun mas'ul - tematik ESG tashabbuslarini amalga oshiradi va maqsadli auditoriyalariga maqsadli yordam ko'rsatadi;
- 6) ESG kun tartibida ishtirok etadigan Bankning savdo nuqtalari mintaqaviy qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi va mintaqaviy ESG tashabbuslarini, jumladan, sinov loyihalarini amalga oshiradi.

8-bob. Monitoring va hisobot

29. Ochiqlik va shaffoflikka intilish hamda manfaatdor tomonlarning manfaatlarini hisobga olish maqsadida, Bank ESG, GRI va barqaror rivojlanish sohalaridagi turli jihatlar va natijalarni monitoring qilish va hisobot berishning muhimligini tan oladi.

30. Bankning yillik ESG va barqaror rivojlanish hisoboti Bankning korporativ veb-saytida o'zbek, rus va ingliz tillarida nashr etiladi, bu esa uning butun dunyo bo'ylab keng doiradagi manfaatdor tomonlar uchun ochiqqligini ta'minlaydi.

31. Tashqi muhit, tartibga solish talablari va manfaatdor tomonlarning talablari vaqt o'tishi bilan o'zgarishi mumkin. Shunga ko'ra, Bank ESG va barqaror rivojlanish sohasidagi individual jihatlar va maqsadlarni kuzatib boradi va zarur bo'lganda ularni o'zgartiradi, ushbu Siyosatni mavjud vaziyatga moslashtiradi va davom etayotgan o'zgarishlarni hisobga oladi, shuningdek strategik hujjatlarni yangilashda.

9-bob. Yakuniy hudud

32. "Ushbu Siyosat Bank" iltimosnomasi asosida Bank Kuzatuv Kengashi tomonidan tasdiqlangan qilinishi kerak.

33. Agar ushbu Siyosatning bir yoki bir nechta qoidalari O'zbekiston Respublikasi qonunchiligidagi o'zgarishlar tufayli o'z kuchini yo'qotsa, bu ushbu Siyosatning qolgan qoidalariga ta'sir qilmaydi, ular O'zbekiston Respublikasi qonunchiligiga zid bo'lmagan darajada amal qiladi.